

Forklaring på figurene i altertavla i Bodin kirke

Tekstforfatter, informasjon om figurene og foto av: Bernt Aanonsen

Vi gjør oppmerksom på at det mangler bilder og omtale for noen få av figurene i altertavlen. Dette håper vi imidlertid å ha på plass når vi reviderer denne informasjonen i en senere utgave.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Tom altertavle

Da altertavla ble restaurert i 2005 ble alle figurene tatt ned, rensset og malinga ble reparert. Her ser du tavla helt uten figurer. Det er lite sannsynlig at altertavla er laget i kirka. Anvisninger tyder på at den er laget i et verksted og sendt hit opp og at andre enn han som laget den satt den sammen. Dette bekreftes ved at den også var høyere enn taket og at det var laget hull i taket for at toppen skulle få plass. På tavla er det gitt anvisninger om hvor de enkelte figurene skal stå. Bodin altertavle er gjennomskåret, noe som slipper lys inn fra baksida og gir dybde i tavla. Få andre altertavler er laget slik.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

I nedre parti av altertavla har nattverden som hoved motiv. På hver sin side av nattverdbildet står Moses og Aron og ytterst i ornamenteringa finner vi Adam og Eva på nordsida og Jesus som døpes av Johannes på sydsida.

Bildet av Jesus og disiplene som spiser det siste måltid før Jesus blir tatt til fange er et av de mest brukte altertavle motiv. Det knytter vår egen nattverdfeiring til Jesu innstiftelse. Han sa: Gjør dette til minne om meg. Når vi får brød og vin vet vi at Jesu verk var for vår skyld. I bibelen leser vi om dette: Luk 22:14-23 Da tiden var inne, gikk Jesus til bords sammen med apostlene. Og han sa til dem: "Jeg har lengtet inderlig etter å holde dette påskemåltidet med dere før jeg lider. For jeg sier dere: Aldri skal jeg spise det mer før det har fått sin fullendelse i Guds rike." Så tok han en kalk, bad takkebønnen og sa: "Ta dette og del det mellom dere. For jeg sier dere: Fra nå av skal jeg aldri mer drikke av vintreets frukt før Guds rike er kommet." Så tok han et brød, takket, brøt det, gav dem og sa: "Dette er mitt legeme, som gis for dere. Gjør dette til minne om meg." Likeså tok han kalken etter måltidet og sa: "Denne kalk er den nye pakt i mitt blod, som utøses for dere.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Moses

Moses står med lovtavlene han fikk på fjellet. På dem er det skrevet på hebraisk. Moses har horn, en vanlig framstilling som kommer av at den latinske utgaven av gamle testamentet, Vulgata.. Vulgata skriver at Moses hadde horn da han kom ned fra fjellet med tavlene mens nyere oversettelser skriver at ansiktet hans skinte. Michelangelos framstilling av Moses har også horn, et svært kraftig skjegg og et kne som kommer fram fra drakta. Dette er trekk som vi ser igjen her hos Moses En kan lure på om han som laget Moses til vår altertavle hadde stikk eller tegninger som var inspirert av Michelangelos.

Aron, Moses bror

Aron var bror til Moses. Han skulle være talsmann for Moses slik at jødene ville tro på ham. Siden ble han innviet til prest. 2 Mos 28:1-3: Du skal kalle din bror Aron og hans sønner fram fra israelittenes flokk og sette dem til prester for meg Aron og hans sønner Nadab, Abihu, Elasar og Itamar. [2] Og du skal lage hellige klær for din bror Aron, til ære og pryd. [3] Si til alle som skjønner seg på kunst, alle som jeg har fylt med kunstnerånd, at de skal lage de klær som Aron skal bære når han blir viet til å være prest for meg. Aron har ei rekke med silkeepler og bjeller på drakten alt beskrevet i 2 Mosebok.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Adam & Eva

Adam og Eva står rundt treet som de ikke fikk spise av. I treet ser vi slangen som fristet dem. Adam og Eva er symbol på menneskets opprør mot Gud. 1 Mos 3:1-7: Slangen var listigere enn alle ville dyr som Herren Gud hadde skapt. Den sa til kvinnen: "Har Gud virkelig sagt at dere ikke skal spise av noe tre i hagen?" [2] Kvinnen svarte slangen: "Vi kan godt spise av frukten på trærne i hagen. [3] Bare om frukten på det treet som står midt i hagen, har Gud sagt: Den må dere ikke spise av og ikke røre; ellers skal dere dø!" [4] Da sa slangen til kvinnen: "Dere kommer slett ikke til å dø! [5] Men Gud vet at den dagen dere spiser av frukten, vil deres øyne bli åpnet; dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt." [6] Nå fikk kvinnen se at treet var godt å spise av og herlig å se på et prektig tre, siden det kunne gi forstand. Så tok hun av frukten og spiste. Hun gav også mannen sin, som var med henne, og han spiste. [7] Da ble deres øyne åpnet, og de merket at de var nakne. Så flettet de sammen fikenblad og bandt dem om livet.

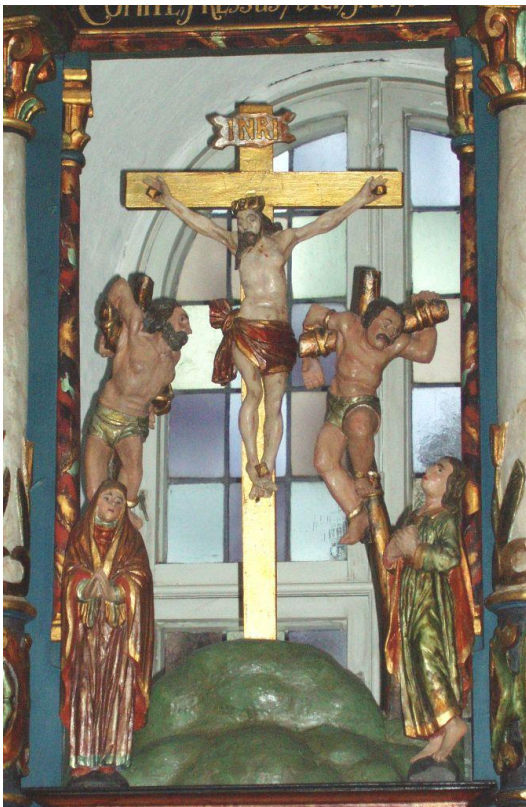
Jesu dåp

Jesu dåp: Ved å la seg døpe påtar Jesus seg menneskers synd og skyld. Bildet av Jesu dåp står som motvekta til Adam og Evas fall. Han gjør soning for deres og vårt opprør. De var ulydige, han er lydig. Jesu dåp er en innvielse til hans oppdrag. Døperen Johannes sa om Jesus: Se der er Guds lam som bærer verdens synder. Over Jesus og Johannes ser vi dua som kom fram. Luk 3:21-22 Hele folket lot seg nå døpe, og Jesus ble også døpt. Da det var skjedd, og han stod og bad, åpnet himmelen seg, [22] og Den Hellige Ånd kom ned over ham i skikkelse av en due. Og det lød en røst fra himmelen: "Du er min Sønn, den elskede. I deg har jeg behag."

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Hovedmotivet i midtpartiet er Jesu korsfestelse. På hver side av Jesus henger en røver. Nedenfor korset står mor til Jesus, Maria, og Jesu disipel Johannes. På nordsida står Paulus med sverd og på sørsida Peter med nøkkel. Ytterst på hver side en engel.

Korsfestelsen

Luk 23:33 Og da de kom til det stedet som heter Hodeskallen, korsfestet de både ham og forbryterne, den ene på høyre side av ham og den andre på venstre. Luk 23:39-43 En av forbryterne som hang der, spottet ham også og sa: "Er ikke du Messias? Frels da deg selv og oss!" Men den andre bebreidet ham og sa: "Frykter du ikke Gud, enda du har samme dom over deg? For oss er dommen rettferdig, vi får bare igjen for det vi har gjort. Men han har ikke gjort noe galt." Og han sa: "Jesus, husk på meg når du kommer i ditt rike!" Jesus svarte: "Sannelig, jeg sier deg: I dag skal du være med meg i Paradis." En av røverne ser på Jesus, det er han som ber til Jesus, den andre spotter og ser bort. Joh 19:26-27 Da Jesus så sin mor og ved siden av henne den disippel han hadde kjær, sa han til sin mor: "Kvinne, det er din sønn." Deretter sa han til disippelen: "Det er din mor." Fra den stund tok disippelen henne hjem til seg.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Peter var Jesu disippel. Han var opprinnelig fisker og ble kalt av Jesus mens han var ute og fiska. Han var en leder i disippelflokken. Tradisjonen forteller at Peter dør i Roma som martyr. Hans symbol er nøkkelen og kommer av fortellinga som vi leser i Matt 16:13-20: Da Jesus kom til traktene ved Cæsarea Filippi, spurte han disiplene: "Hvem sier folk at Menneskesønnen er?" De svarte: "Noen sier døperen Johannes, andre Elia, og andre igjen Jeremia eller en annen av profetene." "Og dere," spurte han, "hvem sier dere at jeg er?" Da svarte Simon Peter: "Du er Messias, den levende Guds Sønn." Jesus tok til orde og sa: "Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen. Og det sier jeg deg: Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen." Og han forbød disiplene strengt å si til noen at han var Messias.

Apostelen Peter

Øverste delen av altertavla har fire apostler og en fin oppbygning med to liggende engler som blåser i horn og oppe i midten Kristi himmelfart. De fire apostlene er i mange steder omtalt som de 4 evangelistene. Men de bærer ikke deres attributter. Den nordligste av apostlene bærer et kors, det er Filips attributt. Den neste bar før siste restaurering et kors, det er Mathias sitt attributt. Mathias var den som ble valgt ut i stedet for Judas Iskariot som forrådte Jesus. Han er kun nevnt i bibelen en gang og er sjeldent med i kirkekunsten. Vi hadde derfor mistanke om at det var en feil med dette attri

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Apostelen Filip

Filip er en av de tolv disiplene til Jesus, han nevnes i alle disipellistene.

Johannesevangeliet nevner Filip flere ganger. Han bringer med seg vennen sin Natanael til Jesus. Jesus spør Filip om brød til å mette den store folkemengden i ørkenen. I Apostlenes gjerninger kapitel 8 kan en lese om hans virke og hvordan han hjelper en etiopisk tjenestemann til tro. Hans attributt er et kors fordi han led martyrdøden på et kors. Det lille vi vet om ham kan han virke litt sky og tilbakeholden. Vår Filip har noe av dette over seg.

Apostelen Bartolomeus

Bartolomeus var også en av Jesu disipler. Han er ikke nevnt i Johannes evangeliet, men der nevnes Natanael og disse nevnes aldri samtidig så en regner at Filip og Natanael er den samme. Joh 1:43-47: Dagen etter ville Jesus dra til Galilea. Da traff han Filip og sa til ham: "Følg meg!" [44] Filip var fra Betsaida, den byen Peter og Andreas var fra. [45] Filip traff Natanael og sa til ham: "Vi har funnet ham som Moses har skrevet om i loven, og som også profetene har skrevet om: Det er Jesus fra Nasaret, Josefs sønn." [46] "Kan det komme noe godt fra Nasaret?" sa Natanael. Filip svarte: "Kom og se!" [47] Jesus så Natanael komme og sa: "Se, det er en sann israelitt, en mann uten svik." Bartolomeus attributt er en kniv og han holder ofte den sammen med hele huden sin. Han ble levende flådd. Bartolomeus mangler kniven og som erstatning har noen en gang satt et kors, kanskje for å matche Filip som står ved siden av. Korset var tydelig av nyere dato og ved siste restaurering valgte vi ikke å sette det på igjen.

Historisk informasjon fra Bodin kirke

Apostelen Johannes

Johannes, Jesu disippel, er i Johannes evangeliet omtalt som den som Jesus hadde mest kjær. Han er som regel fremstilt som en ungdom uten skjegg og i en del fremstillinger litt feminin. Det er det som er bakgrunnen for at noen vil ha ham til å være Maria Magdalena. Her bærer han ei bok som attributt. Kanskje har han også hatt en kalk i hånda, det er hans mest vanlige attributt. Johannes er gjenkjennbar tre steder på altertavla, her, ved korset og liggende opp til Jesus i nattverdscenen. En regner at Johannes skrev Johannesevangeliet, 3 brever og Johannes åpenbaring. Johannes ble en gammel mann og det var på sine eldre dager han fikk åpenbaringene som er skrevet ned i Åpenbaringsboka. Han var da på øya Patmos, ei gresk øy utenfor kysten Tyrkia.

Apostelen Tomas

Tomas er også en av disiplene til Jesus. Han er mest kjent for at han tvilte på at Jesus virkelig var stått opp: Joh 20:24-29. Tomas, en av de tolv, han som ble kalt Tvillingen, var ikke sammen med de andre disiplene da Jesus kom. [25] "Vi har sett Herren," sa de til ham. Men han sa: "Dersom jeg ikke får se naglemerket i hendene hans og får legge fingeren i det og stikke hånden i hans side, vil jeg ikke tro." [26] Åtte dager senere var disiplene igjen samlet, og Tomas var sammen med dem. Da kom Jesus mens dørene var lukket; han stod midt iblant dem og sa: "Fred være med dere." [27] Så sier han til Tomas: "Kom med fingeren din, og se mine hender, og kom med hånden og stikk den i min side. Vær ikke vantro, men troende!" [28] "Min Herre og min Gud!" sa Tomas. [29] Jesus sier til ham: "Fordi du har sett meg, tror du. Salige er de som ikke ser og likevel tror." Tomas ble drept med et spyd og har det som attributt. Bøkene som de alle holder er tegnet på at de er herolde. Det er noen som går med et budskap for andre

Historisk informasjon fra Bodin kirke

De mest fornøyelige figurene på altertavla er de to englene som ligger og blåser i horn på toppen. Barokken var glad i både engler og horn. Det er over tredve engler rundt om på altertavla. De er sendebud fra Gud og det minner oss igjen om her i kirka møtes himmel og jord, Gud og mennesker.

Hornblåsende engler

Kristi Himmelfart

Kristi himmelfart Jesus forsvinner i en sky slik at disiplene ikke ser ham lenger. Det siste han gjør er å velsigne dem, hendene er reist for det. Det var en opplevelse å få komme på nært hold av Jesus figuren på toppen: Den er en av de fineste i hele tavla, men den som er minst synlig. Jesus mangler den ene hånda. I dag er vi Jesu hender som skal velsigne verden. I mange år sto Jesus enda mer skjult. Biskop Nannestad forteller fra 1750 at tavla står i en åpning i taket og at han vanskelig kan se toppen. Det gjør det enda tydeligere at tavla ikke var laget her, men kom ferdig laget, kanskje fra et verksted i Bergen. Når de satte den opp måtte de skjære hull i taket for å få plass til den. Lukas forteller at da de ikke så ham lenger falt de ned og tilba, slik ligger de rundt steinen som Jesus har stått på og i steinen kan vi se Jesu fotspor. Han har virkelig vært på jord og død og stått opp. Som oppstanden var han ikke en ånd, for han satte spor etter seg.